

59. Sovyet-Alman yazar H. Wormsbecher'in kaleminden II. Dünya Savaşı *Avlumuz ve Zafer İsim Getirecek*¹

Gülhanım Bihter YETKİN²

APA: Yetkin, G. B. (2021). Sovyet-Alman yazar H. Wormsbecher'in kaleminden II. Dünya Savaşı *Avlumuz ve Zafer İsim Getirecek*. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), 918-933. DOI: 10.29000/rumelide.897276.

Öz

Büyük bir vatan mücadelesi örneğinin sergilenmesi nedeniyle II. Dünya Savaşı'nın SSCB'deki adlandırılması olan Büyük Vatan Savaşı, ülkeyi hakimiyeti altına aldığı dört yıl boyunca Sovyet kahramanlığının, cesaretinin ve özverisinin yanı sıra yönetimin uygulamaya koyduğu bir dizi politikayla da tarih kayıtlarındaki yerini alır. Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği, aniden karşlarına dikilen Hitler komutasına karşı büyük bir direnç gösterebilmek adına önlerine çıkabilecek tüm ihtimalleri, aldıkları bazı önlemlerle bertaraf etmeye çalışır. Bu uygulamalardan başkası, kökeni Alman olup atalarının çok eski dönemlerde Rusya'ya adım atmalarıyla burada yaşamaya başlayan Sovyet-Alman halkının Nazi güçlerine yardım etme olasılığına karşılık kontrollü bölgelere sürülmesine ilişkin çıkarılan kararnamedir. Her ne kadar savaşın ülke genelinde ilan edildiği andan itibaren söz konusu halk, uzun yıllardır yaşamını sürdürdüğü ve bu nedenle öz vatani benimsediği Sovyetlerin safında mücadele etmek için seferber olmak istese de onların bu yardım talepleri göz ardı edilir ve köklerinden kopararak göç etmeye zorlanırlar. Yeni yerleşim yerlerinde pek çok sıkıntıyla karşılaşan ve çeşitli uygulamalara kurban edilen, ancak yine de Sovyetlerin yanında Nazilerle savaşmak için mücadele veren bu halk, bahsi geçen dönemi bizzat yaşayan ve kendilerini 'karma evlilikten doğan çocuklar' olarak niteleyen Sovyet-Alman yazar Hugo Wormsbecher'in *Avlumuz ve Zafer İsim Getirecek* isimli uzun öykülerinde tüm yönleriyle ön plana çıkar. Savaşın Sovyet-Alman halkı üzerindeki yansımaları açığa çıkaran eserleriyle Wormsbecher, kendisinin de bir parçası olduğu bu toplumun mücadele yılları boyunca karşı karşıya kaldığı haksız muamele ve tutuma kurgusal boyutta ışık tutarak araştırmacılara, hakkında pek fazla çalışma bulunmayan bu döneme ait kaynakların sayfalarını aralar.

Anahtar kelimeler: Hugo Wormsbecher, II. Dünya Savaşı, Büyük Vatan Savaşı, *Avlumuz*, *Zafer İsim Getirecek*

From the pen of Soviet-German author H. Wormsbecher World War II: *Our Courtyard and Victory Will Bring Name*

Abstract

Due to the exhibition of a great example of homeland struggle, The Second World War, which is the named as the Great Homeland War in the USSR, takes its place in the historical records with heroism, courage and devotion of the Soviet people during four years of its domination, as well as with series of policies implemented by the administration. The Soviet Union, under the leadership

¹ Bu makale, yazarın Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Doç. Dr. Gamze ÖKSÜZ danışmanlığında yürüttüğü doktora tezinden üretilmiştir.

² Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü (Ankara, Türkiye), yetkin.bihter@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3705-4040 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 07.12.2020-kabul tarihi: 20.03.2021; DOI: 10.29000/rumelide.897276]

of Stalin, tries to eliminate all the possibilities with some precautions in order to show great resistance against the Hitler command that suddenly stood against them. The most important of these practices is the decree issued regarding the deportation of the Soviet-German people, whose origins were German and who started living there after their ancestors stepped into Russia in ancient times, to the controlled areas in return for the possibility of helping Nazi forces. Although, from the moment the war was declared throughout the country, these people mobilized to fight on the side of the Soviets, whose lives for many years and therefore adopted their homeland, their demands for aid are ignored and they are forced to emigrate from their homelands. This people, who faced many difficulties in new settlements and were sacrificed to various practices, but still struggling to fight the Nazis alongside the Soviets are detally described in the long stories *Our Courtyard* and *Victory Will Bring Name* of Soviet-German writer Hugo Wormsbecher, who lived this period himself and described themselves as "children born from mixed marriages". With his works that reveal the reflection of the war on the Soviet-German people, Wormsbecher sheds light on the unfair treatment and attitude that this segment of which he is a part faced during the years of struggle in a fictional dimension, and searches the pages of sources belonging to this period, for which there are not many studies on them.

Keywords: Hugo Wormsbecher, II. World War, Great Homeland War, *Our Courtyard*, *Victory Will Bring Name*

Giriş

Dünya sahnesinde Almanya'nın Polonya'ya saldırması ile 1939 yılında fiilen başlayan II. Dünya Savaşı, en şiddetli yansımasını Sovyet-Alman cephesinde bulur. Almanya, bütün dünya devletlerini içine çekecek olan büyük bir savaşı başlatmasından kısa bir süre sonra 23 Ağustos 1939 tarihinde SSCB ile saldırmazlık paktı ve bölgesel etki alanlarının bölünmesine ilişkin gizli bir protokol imzalar. Ancak 22 Haziran 1941 tarihine gelindiğinde Hitler komutasındaki Nazi güçleri, aralarındaki anlaşmanın kurallarını alenen ihlal ederek sabahın çok erken saatlerinde sınırlarına dayandığı Sovyetler Birliği'ne savaş ilan etmeden saldırır. Almanya'nın saldırısı, gerek Sovyet hükümeti gerek de Komünist Parti yönetimi için çok ani olur. Beklenmedik bu durum karşısında bir süre suskunluğa bürünen Stalin, Hitler Almanyası'nın saldırısını SSCB halklarına iletme görevini Halk Komiserleri Konseyi Başkan Yardımcısı ve Dışişleri Halk Komiseri V. M. Molotov'a verir (Koseski, 2015: 10-12). Bir anda patlak veren, bu nedenle hazırlıksız yakalanan savaş nedeniyle Sovyet halklarının yaşamı kökten değişime uğrar. Hiç kimse karşılama dikilen tehditin gerçekliğini kabul etmek istemezken insanlar, savaşın başlamasıyla yönetimin düşmanı topraklarına girdiği anda etkisiz hale getirebilecekleri konusundaki sloganlarına yürekte inanırlar. Ancak düşman işgali altındaki bölge sayısının her geçen gün biraz daha artması, Sovyet insanının ruh halini ve beklentilerini büyük ölçüde değiştirir. Üstelik Alman ordularının gerçekleştirdiği kitlesel terör ve sivil halka uyguladığı acımasız muamele haberlerinin gelmediği tek bir gün dahi yoktur. Bunun üzerine halk, meselenin yalnızca ülke yönetiminin değil aynı zamanda bizzat anavatanın kaderi olduğunun keskin bir şekilde bilincine varır ve düşmanı durduraktan başka bir çözüm yolu olmadığını anlar (Kopusova, 2016: 21).

Sovyet halkını kısa sürede savaşa seferber konuma getiren ve ülkeyi askeri düzene geçişte güdüleyen en etkili hamle, Stalin'den gelir. 3 Temmuz 1941 tarihinde radyo kanalıyla halka son derece çarpıcı bir sesleniş gerçekleştiren Stalin, çağrısında pek çok konudan bahseder. Ancak liderin seslenişinde başlıca hedef edindiği SSCB halklarına yönelik olarak kullandığı sözcükler ve ifadeler, üzerinden yıllar geçse dahi Sovyet insanının hafızasında silinmez izler bırakır:

“Yoldaşlar! Vatandaşlar! Kardeşlerim! Ordumuzun ve donanmamızın askerleri! Size sesleniyorum, arkadaşlarım! 22 Haziran’da Hitler Almanyası’nın vatanımıza gerçekleştirdiği hain askeri saldırı hâlâ devam etmekte... Askerlerimiz tanklar ve uçaklarla tepeden tırnağa silahlanmış düşmana karşı kahramanca savaşıyor... Tarih, yenilmez ordu diye bir şey olmadığını bize gösteriyor... Düşman zalim ve acımasız. Topraklarımızı ele geçirmek istiyor... Bu nedenle asıl konu Sovyet devletinin, SSCB halklarının yaşaması ya da ölmesi; Sovyetler Birliği halklarının özgür veya köle olup olmayacağıdır. Her şeyi cephenin çıkarlarına ve düşmanın yenilgisine tabi kılarak, tüm çalışmalarımızı savaş temeli üzerinde derhal yeniden düzenlemeliyiz... Tüm gücümüz görkemli Kızıl Filomuz olan kahraman Kızıl Ordumuzu desteklemeye! Halkın tüm gücü düşmanı yenmeye! Zafer için ileri!” (Stalin, 1947: 9-17).

Stalin’in ülke genelinde büyük yankı uyandıran bu konuşması, bir yandan Sovyet insanının vatanlarının üzerinde gezinen ölümcül tehlikeyi daha net bir şekilde anlamasına yardımcı olurken diğer yandan da hükümete yönelik tüm gücünü bir kenara bırakan halk ile Sovyet yönetimi arasında beliren kuvvetli dayanışmanın altını çizer (Kopusova, 2016: 21). Nitekim konuşmanın tüm yayın organlarında yayımlanmasından kısa bir süre sonra SSCB’nin tüm halkları ve ulusları için II. Dünya Savaşı kutsal bir mücadeleye dönüşerek tarih kayıtlarında da geçtiği ismiyle ‘Büyük Vatan Savaşı’ adını alır. Bahsi geçen halklardan biri de Sovyet-Almanlardır.

Sovyet-Almanlar ve II. Dünya Savaşı

Rusya, başlangıcından itibaren kendine özgü ulusal özelliklerini ve geleneklerini koruyarak birbirinden farklı inançlara sahip halkların bir araya geldiği çok uluslu bir devlet olarak kurulur. Bu topluluklar, temelde savaşlar ve toprakların ele geçirilmesi gibi aktif bir dış politika ile bağlantılı olarak Rusya’nın parçası olur ve zamanla Rus topraklarının yerli nüfusu halini alırlar. 1762 yılında yönetime geçen II. Yekaterina’nın aynı yıl içerisinde resmen yayımladığı senato kararıyla başlattığı kolonizasyon politikası, Rusya’nın çok uluslu bu kimlik yapısına biçim veren temel unsur olur. 1763 yılında yayımlanan karara göre, dileyen herkes Rusya’ya yerleşebilecek ve istediği bölgede yaşama hakkını elde edebilecektir. Aynı zamanda gelenlere bir dizi avantaj ve üstünlüğün sağlanacağını belirtildiği duyuruda, Rus topraklarına yerleşmeye karar veren herkesin inanç özgürlüğü, askerlikten ve 30 yıl boyunca vergiden muaf tutulma, karşılığında yüksek faizin uygulanmayacağı ödemeler alıp özyönetim imkanı gibi ayrıcalıklara sahip olabileceği bildirilir. Bu karara iştirak eden pek çok halktan biri olan Almanlar, Rus topraklarına koloniler halinde ilk göçünü, Volga bölgesindeki bozkırlardan gerçekleştirirler (Maraçevskiy, 2013: 1-19).

Almanlar, herhangi bir siyasi düşünceyle ya da macera arayışıyla değil, daha iyi bir yaşam umuduyla Rusya’ya yerleşirler. Yoğun bir şekilde gerçekleştirdikleri bu ilk kitlesel göçün temel nedeni, Yedi Yıl Savaşları (1756-1763) esnasında harap düşen ülkelerinde hakim olan feodal baskıdan ve her türlü dini zorbalıktan kaçış yolu bulmaktır. Madalyonun diğer yüzüne bakıldığında, Rus çarlık hükümetinin Alman kolonilerini ülkeye kabul etmesinin başlıca sebebi ise Tsaritsın (şimdiki Volgograd), Saratov ve Samara şehirleri ile güney sınırlarını güçlendirerek koruma altına almaktır. 1764-1772 yılları arasında Almanya’dan 106 koloni (8 bin aileden oluşan toplamda 27 bin insan) Volga bölgesine gelerek burada konumlanır. Yekaterina’nın vadettiği özyönetim hakkını yeni yerlerinde kullanmaya başlayan Volga Almanları, SSCB’nin kurulmasından sonra Volga Alman Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti’ni kurarlar. Çok geçmeden kendi dillerinde Alman okulları açan halk, Almanca yayınlar yaparak çeşitli eğitim seminerleri de yürütmeye başlar. Rusya’ya gönüllü bir şekilde yapılan ikinci büyük göç dalgası, Almanya’yı kasıp kavuran Napolyon savaşları esnasında Güney Ukrayna’ya ve Kafkasya’ya gerçekleşir. Yeni yerleşim bölgelerinde kendilerine bir yaşam inşa etmeye çalışan Almanlar, tarım, hayvancılık, ipekböceği yetiştiriciliği, bağcılık ve şeker üretimi gibi işlerle meşgul olurlar. Her ne kadar çarlığın bu yeni sakinleri uzun yıllar boyunca her türlü vergiden muaf tutulsalar da Rusya’nın zorlu savaş

zamanlarında orduya gönüllü olarak büyük miktarda yiyecek, yem, giyecek vb. takviyelerde bulunurlar. Nitekim Rus hükümeti, çok sayıda Alman vatandaşını bu yardımlarından dolayı çeşitli zamanlarda madalyonlarla ödüllendirir (Gerber, 1988).

1941 yılında Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırması, SSCB'nin tüm halkları için tam anlamıyla bir trajedi halini alırken bu süreçten en acı şekilde nasibini alan halk, Sovyet-Almanlar olur. Savaş öncesindeki verilere bakıldığında 1939 yılında Sovyetler Birliği'nde yaklaşık 1.427.232 Alman asıllı halkın yaşadığı görülmektedir. Kökenlerinden dolayı iki türlü bir mücadelenin ortasında kalan bu kesim, savaşın başladığı andan itibaren birkaç kuşak boyunca topraklarında yaşayıp burayı vatan saymalarından dolayı SSCB'yi savunmak için askeri pozisyon alırlar. Savaş öncesinde 1609'unun subay olduğu toplamda 33.561 Sovyet-Alman askeri hizmet vermek üzere orduya katılır. Savaşın başladığı dönemde ise 3178 subay, 8351 çavuş, 53.115 öncü birlik temsilcisi olmak üzere 64.644 Sovyet-Alman askeri Kızıl Ordu saflarında büyük mücadele örneği gösterir (Knyazyev, 2018). Ancak özellikle Volga Almanlarının Sovyetler Birliği'ne bu kadar sadık kalması bile yetkililerin kendilerine karşı baskı başlatmasını engelleyemez ve bunun sonucunda uygulanan yaptırımlar, özünde bir soykırım politikasına dönüşür. SSCB Üst Düzey Sovyet Başkanlığı'nın 28 Ağustos 1941 tarihli 'Volga bölgelerinde yaşayan Almanların sürülmesi' başlıklı kararnamesinde askeri yönetimden elde edilen güvenilir kaynaklar ışığında bahsi geçen bölgelerdeki Alman nüfusu içinde Nazi komutasından gelecek emirle Sovyet topraklarında patlamalar gerçekleştirecek binlerce sabotajcının ve casusun olduğu belirtilir. İddia edilen eylemlerin vuku bulması ihtimalinde Sovyet hükümetinin savaş yasalarına göre Volga bölgesindeki tüm Alman nüfusuna karşı cezai önlemler almaya zorlanacağını ifade edildiği bildiride, yaşanabilecek ciddi kayıplardan kaçınmak adına yönetim kurulunun Volga bölgesinde yaşayan Alman nüfusunun başka yerlere yerleştirilmesine karar verdiği duyurulur. Askeri birliklerde savaşan tüm Sovyet Alman askerleri de eş zamanlı olarak görevlerinden alınarak cephe gerisine çekilir (Tsiganov, 2015: 27-29).

Yerleştirildikleri bölgelerde çok sayıda güçlkle mücadele etmek zorunda kalan Sovyet-Almanlar, en çok yiyecek sıkıntısı çekerler. Öyle ki halktan yalnızca bazı zamanlarda ağır çalışma koşullarının hakim olduğu devlet çiftliklerine çalışmaya gidenler ekmek alabilir. Gün geçtikçe açlığın iyiden iyiye kendisini hissettirmesi neticesinde aileler artık kendi iradeleriyle bu çiftliklerde dolaşmaya başlarlar ve tüm yasaklara rağmen olabilecek en iyi imkanları yakalamak için büyük çaba sarf ederler. Savaşın daha çetin bir hal almasıyla Sovyet yönetiminin ülke genelinde organize ettiği işgücü seferberliği neticesinde oluşumlanan 'işçi ordusu*', Sovyet-Almanların bir hayli ağır koşullarda sürüp giden yaşamlarını haklarında çıkarılan toplamda üç kararnameyle daha da içinden çıkılmaz bir hale sokar. 10 Ocak 1942 tarihinde Devlet Savunma Komitesi'nin sürülen Almanlardan 17 ile 50 yaş aralığında olanlar hakkında çıkardığı ilk kanun ile iş görebilen erkek nüfusun ülkenin çeşitli bölgelerindeki işçi ordularına acil bir şekilde alınması kararlaştırılır. Önceleri inşaatlarda ter döken bu kesim, ilerleyen günlerde çıkan, hamile ve üç yaşından küçük bebeği olanlar haricindeki tüm kadınların da dahil edildiği ikinci bir kararlar Gulag kamplarında kömür, petrol ve altın madenlerinde, kağıt endüstrisinde, yol onarım gibi işlerde çalıştırılırlar (German & Kuroçkin, 1998: 38, 50-64). Sovyet-Almanlar arasında uygulanan işgücü seferberliği sonucunda önce babalarının ardından da annelerinin gitmesiyle, üstelik ikisinin de farklı bölgelere düşmesiyle çok sayıda çocuğun ebeveynsiz kalması neticesinde aileler büyük ölçüde dağılır. Yaşanan tüm sıkıntılara rağmen seferberlik, 1943 yılına kadar sürer. İşçi ordularına

* İlk olarak 1920'lerde ortaya çıkan işçi orduları, iç savaşın sona ermesinin hemen ardından, Kızıl Ordu askerlerinin omuzlarına tüfeklerini yüklenerek ülkeyi eski haline getirmek için çaba sarf ettiği yerlere verilen isimdir. Daha çok petrol sahalarında, fabrikalarda ve tarımda çalışan bu askerlerin uğraş verdiği yerlerde münferit askeri birlikler de işçi ordularına dönüştürülür. Büyük Vatan Savaşı yıllarında işçi orduları yeniden gündeme gelerek büyük bir çoğunluğunun Sovyet-Almanların çalıştırıldığı bölgelerde uygulamaya konur (Fyodoroviç, 2015: 11-12).

gerçekleştirilen üçüncü ve son çağrının yeni muhataplarını ise hastalar, 14 yaşından küçük çocuklar ve hatta kucağında bebekleriyle anneler ile hamile kadınlar oluşturur. 1945-1947 yıllarında işçi ordusunun zorlu yaşamında hayatta kalmayı başarabilenler terhis edilirler ancak buldukları bölgelerde çalışanlar haricinde diğerlerinin ailelerine dönmesine izin verilmez. Önceden yer aldıkları işletmelerde çalışmaya bırakılan ve kısa süre sonra tekrar başka bölgelere sürülen eski işçi ordu üyeleri, ancak 1950'lerin ortalarına gelindiğinde aileleri ile bir araya gelme imkanı bulabilirler (Rogaçev, 2020: 22-25).

Sovyet-Alman bir yazar: Hugo Wormsbecher

Rusya'ya adım attıkları andan itibaren onu kendi vatani olarak benimseyen Sovyet-Almanların Büyük Vatan Savaşı yılları boyunca yaşadığı hazin olaylar, savaşın bitmesiyle bu trajediyi bizzat tecrübeleyen yazarların eserlerinde ayrıntılı bir şekilde yansımaları bulur. Bu yazarlardan biridir Hugo Wormsbecher. 1938 yılında Volga Almanlarından biri olarak dünyaya gelen Wormsbecher, çocukluk dönemini 1941'de ailesiyle birlikte sürüldüğü Sibirya'da geçirir. Moskova Politeknik Enstitüsü'nü bitiren yazar, tornacılık, elektrikçilik, operatörlük, öğretmenlik gibi birden fazla işte çalışırken aynı zamanda Kazakistan'daki *Froyndşadt* ve Moskova'da bulunan *Noyes Leben* gazetelerine yazılar kaleme alır. 1963 yılında Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri N. S. Kruşçev'e, baskı uygulanan Alman halkı için adaletin sağlanmasını istediği bir mektup yazar. 1969 yılında SSCB Gazeteciler Birliğinin üyesi olan Hugo, 1988 yılında da SSCB Yazarlar Birliğine dahil olur. Çok sayıda uzun ve kısa öykünün yanı sıra tarih, kültür, edebiyat ve Rus-Almanların güncel sorunlarını konu edinen yayımlar kaleme alan Wormsbecher, 1980 yılında savaş sonrasındaki ilk edebiyat dergisinin oluşumuna öncülük eder ve on yıl boyunca bu derginin editörlüğünü yapar. Rus dilinde Sovyet-Alman nesir derlemesi olan *Baba Evi*'ni (*Отчий дом*, 1989), yasaklanan protesto şiir derlemesi, *Yeraltı Çanları*'mı (*Подземные колокола*, 1997) ve *Rus Almanların Güzel Sanatları* (*Изобразительное искусство российских немцев*, 1997) isimli kitabını yayımlar (Avtorskaya stranitsa Hugo Wormsbechera, t.y.). Kaleme aldığı çalışmaları, *Drujba Narodov*, *Heimatliche Weiten* dergilerinde, *İzvestiya*, *Pravda*, *Komsomolskaya Pravda* ve *Trud* gibi önemli birçok gazetede okuyucuyla buluşur. Diğer yandan Almanya'da da eserleri basılan Hugo, pek çok Alman yazarın eserini Rusçaya çevirir (Ritsar natsionalnogo duha, 2008). 1989 yılında kaleme aldığı edebiyat eleştirisi *Bir Adım Sola Bir Adım Sağa* (*Шаг влево, шаг вправо*) ve Karaganda Devlet Üniversitesi Klasik ve Rus Filolojisi Bölümü'nde doçent olarak görev yapan E. A. Buketova'nın Moskova Devlet Üniversitesi'nde savunduğu *XX. Yüzyılın İkinci Yarısı - XXI. Yüzyılın Başlarındaki Rus-Almanların Şiirinde Türsel Süreçler* (*Жанровые процессы в поэзии российских немцев второй половины XX - начала XXI вв*) başlıklı doktora tezini (aynı zamanda Rus-Almanların edebiyatı hakkında yazılan ilk ve tek tezdin) konu alan makalesi *Eve Giden Yol Hakkında* (*О дороге к родному дому*, 2008), edebiyat çalışmaları arasında ayrı bir yere sahiptir.

1980'li yılların sonlarından itibaren bütünüyle Rus-Almanların faaliyetleriyle ilgilenen Wormsbecher, Alman Kazakların oluşturduğu Wiedergeburt topluluğunun, Uluslararası Rus-Alman Birliği'nin, Rus-Alman Kamu Fonu'nun, Rus-Alman tarihinin ilk profesyonel oda topluluğunun, Rus-Alman Devlet Bilimler Akademisi'nin ve Rus-Alman ansiklopedi projesinin kurucularından biri olur. Bu dönemde Rus-Alman halkının yeniden eski haklarına ve devlet düzenine kavuşması için kaleme aldığı çalışmalarından bazıları ise şu şekildedir: *Nereye Gidiyoruz?* (*Куда идем?*, 2001), *Rusya'nın Başbakanı V. V. Putin'e Mektup* (*Письмо президенту России В. В. Путину*, 2003), *Yeryüzünü Isıtan Bir Dakikalık Sessizlik* (*Минута молчания, обогнувшая земной шар*, 2004), "Rusya'nın Almanları" ansiklopedisi için yazdığı *Rus-Almanların Uluslararası Birliği* (*Международный союз*

Российских Немцев, 2006) makalesi, "XXI. Yüzyıl Rus-Almanları" isimli uluslararası bilim konferansındaki *Hakların İade Edilmesi: Yeni Zaman – Yeni Yaklaşımlar (Реабилитация: новое время - новые подходы, 2008)* adlı konuşması. Sovyet Almanlarının sorunları üzerine SSCB Devlet Komisyonu'nun, SSCB I. Almanlar Kongresi'nin hazırlık organizasyon komitesinin, Rus-Alman devletinin kademeli olarak yeniden kurulmasını amaçlayan hükümetlerarası Rusya-Alman Komisyonu'nun, Rusya Federasyonu Devlet Duması Milletler Komitesi bünyesindeki Uzman Konseyi'nin üyeliğini yapar. Aynı zamanda Wiedergeburt topluluğunun eşbaşkanlığı, SSCB Almanlar Birliği (Uluslararası Rus-Almanlar Birliği) başkanlığı, Rus-Almanların Federal Ulusal Kültür Özerkliği başkan yardımcılığı görevlerinde bulunan yazar, halen Moskova'da yaşamaktadır (Avtorskaya stranitsa Hugo Wormsbechera, t.y.).

Büyük Vatan Savaşı'nın çocukluk dönemine denk geldiği pek çok yazardan biri olan Hugo Wormsbecher, mücadelenin çok sert bir şekilde başladığı günlerde en az ülkenin kaderi kadar kendi yaşamlarının da altüst olduğunu bizzat gözlemleyen önemli dönem tanıklarındandır. Savaşın Rus topraklarına girdiği andan itibaren Sovyetler Birliği adına mücadelede yer almayı tercih eden Sovyet-Almanların sesi olan yazar, kaleme aldığı pek çok eserini Rusça yayımlar. Savaşın neredeyse ortasında büyüyen, özellikle Stalin'in haklarında çıkardığı sürülme kararından sonra artık hayatında ana dili de dahil olmak üzere kökenlerine yönelik pek çok unsuru geride bırakan yazar, eserlerinin temelinde kaleme alacak kadar hakim olabildiği Rusçayı öğrenme sürecini gazetelere verdiği bir röportajında şu şekilde açıklar:

"Ana dilimizi nasıl yitirdiğimizi çok iyi hatırlıyorum. Savaş öncesine dek Rus-Almanlar Rusçayı neredeyse hiç bilmiyorlardı. Bizi Sibirya'ya sürdüklerinde kendi aramızda Almanca konuşuyorduk, çocuklar da Rusça bilmiyorlardı. Bizi Rus ve Kazak ailelerin yanına verdiler. Ailemiz bir köydeki Rus aileye düşmüştü. Onların üç çocukları vardı, biz de üç çocuktuk. Onlar Almanca konuşmıyordu biz de Rusça. Ancak yine de iletişim kurduk. Biz onlardan Rusça kelimeler öğrenirken onlar da bizden Almanca öğrendiler. Biz çocuklar elbette ki Rusçayı ailelerimizden daha hızlı öğrendik. Ailelerimiz hayatları boyunca Rusçayı baskın bir aksanla konuştular. Büyükanem neredeyse hiç öğrenemedi. Yeni yerleşim yerimizde tüm yaşamımız Rusça ile geçti. Savaştan sonra babalarımızın işçi ordusundayken kaldığı barakalarda yaşadık, bu barakalar çitle çevriliydi ve her ailenin bir odası vardı. 6 kişiydik, yaklaşık 12 metrekairelik bir odamız vardı, orada bir de soba yer alıyordu. Ortak bir de koridor vardı ve biz çocuklar özellikle kışın bu koridora çıkardık, birlikte oynardık ve iletişim dilimiz elbette ki Rusçaydı." (Beseda: Anna Rodzeviç (Kanada) – Hugo Wormsbecher, Moskva "O literature Rossiyskiy Nemtsev", 2007).

Sovyet halkıyla birlikte savaşın ağır yükünü göğüsleyen Sovyet-Almanların Büyük Vatan Savaşı esnasında yaşadıkları, Hugo Wormsbecher'in sanat yaşamının bütününe oluşturur. Savaşın maddi ve manevi kayıplarını gidermek için verilen büyük bir çabanın yanı sıra tümüyle haksız bir muamelenin ortasında kalan bir halkın tarih kitaplarında ayrıntılı bir şekilde yer almayan mücadelesini gün yüzüne çıkarmak için kaleme aldığı eserleri *Avlumuz (Наш дом)* ve *Zafer İsim Getirecek (Имя вернет победу)*, Sovyet-Almanların mücadele yıllarında ön plana çıkan iki yüzüne ışık tutması açısından ayrı bir yere sahiptir.

İşçi ordu kurbanı aileler: *Avlumuz*

Hugo Wormsbecher'in 1969'da yazdığı ancak yayımlanması 1984 yılını bulan ve Moskovadaki *Heimatliche Weiten* dergisinde basılan *Avlumuz* öyküsü, Rus-Alman edebiyatında Büyük Vatan Savaşı esnasında göçe zorlanan Sovyet-Alman halkın trajedisini anlatan ilk eserdir. Yayımlanmasından kısa bir süre sonra özellikle Alman okuyucu kitlesi arasında büyük ses getirerek yazarı büyük üne kavuşturan öyküde, Wormsbecher'in yaşamı boyunca savunduğu Rus-Almanlara eski itibarlarının,

konumlandıkları önceki topraklarının, devlet olma haklarının ve özerkliklerinin neden iade edilmesi gerektiği sanatsal bir şekilde yankılanır (Rıtsar natsionalnogo duha, 2008).

Ortaya çıktıkları andan itibaren insanlığın kaderine yön veren savaşlar, etkisi altına aldığı tüm toplumların, ulusların, halkların ve bireylerin hafızasında silinmeyen acı hatıralar ve yaşanmışlıklar biriktirir. Hangi dönemde ve tarihte yaşanırsa yaşansın büyük yıkımlarla sonuçlanan bu deneyimin gerek tarih kayıtları incelendiğinde gerek de dönem tanıklarının anılarına başvurulduğunda en sarsıcı intibayı çocuklar üzerinde bıraktığı görülür. Wormsbecher'in *Avlumuz* adlı öyküsü, bir yandan büyük bir dünya harbinin ortasında iki türlü savaşın mücadelesini veren bir halkın trajik kaderini yansıtmaya açısından diğer yandan da öyküde çizilen tablonun küçük bir çocuğun penceresinden çok dokunaklı bir şekilde aktarılması nedeniyle son derece ilgi çekicidir. Yaşı belirtilmeyen ancak anlatımından ve üslubundan henüz okul yaşında bile olmadığı belli olan başkahramanın savaşı algılayış biçimiyle çevresinde anlamlandırıldığı olayları kendi bakış açısından betimlediği eserde Stalin'in kararıyla sürülen pek çok Sovyet-Alman ailesinden yalnızca birinin gün geçtikçe biraz daha parçalanışı gözler önüne serilir. Dönemde neredeyse her gün görmeye alışık oldukları bu tabloyu çaresizce izleyen halkın elinden aynı durumun kendi başlarına gelmemesi için dua etmekten başka bir şey gelmez. Stalin'in cephenin ihtiyaçlarını gidermek üzere aktive ettiği işçi ordusu, günler ilerledikçe bir çocuğun daha annesiz, babasız kalmasına ve hatta ailesinin tamamını yitirmesine neden olur. Bu nedenle yazar, eserine savaş esnasında kendisinin de bir parçası olduğu bu topluluğun hazin kaderini başlatan yönetimin resmi kararıyla açılış yapar:

“Askeri yönetim tarafından edinilen güvenilir verilere göre, Volga bölgelerinde yaşayan Alman nüfusu arasında Almanya'dan gelecek sinyal ile Volga bölgesi Almanlarının bulunduğu bölgelerde patlamalar gerçekleştirecek binlerce ve on binlerce sabotajcı ve ispiyoncu yer almaktadır... Devlet Savunma Komitesine... Derhal Volga Almanlarının tamamının sürülmesine... (28 Ağustos 1941 SSCB Yüksek Sovyeti Başkanlığı Kararnamesi'nden” (Wormsbecher, 1969: 1).

Toplamda beş bölümden oluşan öyküde her bölüm, içerisinde ele alınan olayla ilişkili bir başlığa sahiptir. *Babamın İzi (Папин след)* isimli ilk bölümde okuyucu, üç çocuktan oluşan beş kişilik bir Sovyet-Alman ailesinin öyküsüyle tanışır. Anlatımın evin en küçük çocuğu olan Fedka'nın ağzından sürdürüldüğü bölümde yaşananlar, savaşın çetin yönünün aksine bir o kadar saf ve masum bir tonda aktarılır. Fedka, dönem çocuklarının timsalidir. Her bir sözünde, davranışında ve eyleminde savaşın masum kurbanları olan minik bedenlerin davranış örneğini sergiler. Öykünün ilk sayfalarında yağmurlu havanın hakim olduğu bir günde ailesine benzer oranda sirayet eden kasveti betimleyerek ortaya çıkan küçük kahraman, anlatımından da anlaşıldığı üzere çevresinde olup bitenlerin ayırında değildir. Herkesin sessiz ve düşünceli bir halde oturduğu evlerinde Fedka'nın öğrenebildiği tek bilgi, babasının *bir köye* gideceğidir. Küçük çocuğa ebeveynlerinin bu durum karşısındaki tavrı çok tuhaf gelmektedir. Çünkü bunda alışılmışın dışında herhangi bir durum söz konusu değildir: *“Babam bugün uzağa, bir köye gidiyor. Volodin'in babası da oraya gidiyor, Karluşin'in babası da, Elzin'in babası da. Tanıdığım tüm çocukların babası bugün o uzak köye gidiyor. Yalnızca Otto'nun babası gitmiyor çünkü onunki cephe. Tüm Rus çocukların babası cephe”* (Wormsbecher, 1969: 1). Uyandığı her yeni günün sabahında evde göremediği, ancak akşam yemeğinde bir araya gelebildiği babasının yokluğuna alışmış olması nedeniyle küçük çocuk için babasının gitmesi ayrılık demek değildir. Bu nedenle alt tarafı başka bir köye çalışmaya gidecek olan babasının bu habere neden üzülmesine bir türlü anlam veremez. Öğretmenlik yapan babasına diğer köylerin çocuklarının da ihtiyacı vardır Fedka'ya göre. Bir keresinde babasından duyduğu üzere *“orada herkese ihtiyaç olacak”*, demek ki gideceği yerde bir öğretmen gereklidir ve bu nedenle babasının gitmesi gerekmektedir. Küçük çocuğun anlatımı ilerledikçe, Sovyet-Almanların sürüldükten sonraki yeni yerleşim yerlerinde tarih

sayfalarında yeteri kadar araştırılmayan gündelik yaşamları gün yüzüne çıkar. Eski yaşadıkları yerlerde kendi dillerinde konuşan ve eğitim görme hakkı olan bu halkın yeni bölgelerinde karşılaştıkları ilk güçlük iletişim olur: *“Elzin'in babası da öğretmen. Yalnızca benim babam gibi bir öğretmen değil. Benim babam Rusça öğretmeni ve köydeki herkesle konuşabiliyor... Biz de Rusça konuşabiliyoruz çünkü bir zamanlar evimizde yaşarken bir gün Rusça diğer gün Almanca konuşurduk. Ama burada öyle yapmıyoruz. Burada annemle Almanca, babamla Rusça konuşuyoruz. Komşularımızla da Rusça konuşuyoruz çünkü onlar Almanca anlamıyor”* (Wormsbecher, 1969: 2). Ancak dönemin tanıklarının anılarına bakıldığında, Fedka kadar şanslı olmayan çok sayıda Alman çocuğun kendilerini ifade edememeleri nedeniyle Sovyet çocukları tarafından dışlanarak çeşitli sosyal uyum sorunlarıyla mücadele etmek zorunda kaldıkları görülür.

Küçük Fedka'nın bir yandan içinde bulunduğu anı betimleyip diğer yandan *“bir zamanlar evimizde yaşarken”* diyerek sıklıkla geçmiş yaşantısına döndüğü anlatımı arasında gerçekleştirdiği hızlı geçişler, öyküde zamanın devinimli bir şekilde seyretmesini sağlar. Öyle ki yağmurlu bir günün akşamında evde hüzünlü bir şekilde oturan ailesinin bu hali, dışarıdan gelen keskin bir çığlıkla çözümlenmeye başlar: *“Arabalar geliyor!”*. Bu andan itibaren yaşananlardan Fedka'nın sözünü ettiği köyün, aslında Stalin'in Sovyet-Almanlar hakkında aldığı kararı uygulamaya gelen yetkililerin babasını götürüleceği işçi ordusu olduğu anlaşılır. Artık geri dönemeyeceğinin, en azından eskisi gibi dönemeyeceğinin bilincinde olan baba, sırasıyla tüm aile üyeleriyle vedalaşırken en sona bıraktığı Fedka'yla yüz yüze geldiğinde artık kendisine daha fazla hakim olamaz. Babasının yanaklarından süzülen damlalara hala anlam veremeyen küçük çocuğun kısa bir süre sonra geleceğini sandığı babasından hediye isteğinde bulunurken sarf ettiği sözler, dönemde halka yapılan haksız uygulamayı daha da belirgin hale getirir: *“Ben küçük bir kız çocuğu değilim, ben de dedem gibi bir Kızıl komutan olacağım”* (Wormsbecher, 1969: 4). Baba Fridrih'in son vedalaşma anında eşine söyledikleri ise Stalin'in bu uygulamasına cevap verir gibidir: *“Endişelenme. Her şey güzel olacak. Öyle olmadığını ispatlayacağız. Ne pahasına olursa olsun. Bu gerekli. En azından onlar için”* (Wormsbecher, 1969: 4). Küçük çocuğun hayal dünyasında yer edinemeyen bu vedalaşma sahnesi, ertesi gün kahramanın bahçede babasına ait olduğuna inandığı ayak izini görmesiyle yavaş yavaş anlam kazanmaya başlar. Bölüme ismini de veren bu ayak izi, yetkililerin işgücünden faydalanmak üzere bir nevi ölüm kampına götürdükleri babasının sonraki süreçteki akıbetinin varlığında şekillendiği simge olur aynı zamanda. Fedka, babasının yokluğunun yerine koyduğu bu ayak izine öylesine ihtimamlı ve dikkatli davranır ki ne onun varlığından ailesine bahseder ne de bir hayli çetin geçen kışın ortasında rüzgar, kar, yağmur ve fırtına nedeniyle silinme ihtimaline izin verir. Bu nedenle hem donmaması hem de yok olmaması için etrafını taşlarla çevreleyerek bu izi koruma altına alır. Çok geçmeden uzun zamandır beklediği babasından nihayet mektup gelir. Bir köy okulunda öğretmenlik yaptığını düşündüğü babasının mektubundan taygada tercümanlık yaptığını ve orada durumunun gayet iyi olduğunu öğrenir. Babasının kaleminden dökülen yeni yaşamı, doğrusal olarak küçük Fedka'nın aynı gece uykusunda gördüğü rüyaya paralel ölçüde yansır: *“Geceleyn rüyama babamın köyü Tayga girdi. Büyük büyük bir köy ve sokaklarının tamamında uzun çamlar var ve tamamı oyuncak çam ağaçları, parlıyor parlıyorlar, babamla biz çamların arasındayız ve ben onunla Almanca konuşurken o bana Rusça cevap veriyor, ben Rusça konuşunca da o beni Almanca yanıtıyor”* (Wormsbecher, 1969: 7). Ancak birkaç gün sonra karşısına çıkan babasının görüntüsünden hiç de mektubunda bahsettiği kişi olmadığını anlayan küçük Fedka, uzun bir süre bu kişinin babası olduğuna dahi inanmakta güçlük çeker. Son derece sağlıklı, heybetli ve bir o kadar da şefkatli ve merhametli olan babasının yerinde artık aşırı zayıflamış, güçsüz düşmüş, bitkin, yüzünün ifadesi neredeyse kaybolmuş başka biri durmaktadır. Nitekim annesinin ağır koşullar altında zorlukla bakımını yaptığı babası yine küçük çocuğun ürkütücü bir rüya gördüğü gecenin sabahında vefat eder. Ölüm gününe kadar karşısında gördüğü bu yeni kişinin babası olmadığını

düşünmekte ısrarcı olan küçük çocuk, defin işlerinden sonra bahçede büyük bir özenle muhafaza ettiği babasının ayak izinin yok olduğunu görünce artık çocukluğunun, eski yaşamının, vatanının ve bağımsızlığının sembolü olan babasının tamamen gittiğini anlar. Babasının bu sonsuza dek sürecek olan acı vedasının ardından Fedka'nın eline geçen aile albümü, bu ölümün haksız yere yapıldığını hazin bir şekilde bir kez daha ortaya çıkarır. Çünkü bu albüm, Sovyetler Birliği için savaşan ve çarpışmalarda hayatını kaybeden büyüklerinden kalan son anılarla doludur: *“Bu, babamın kardeşi. Cephede savaşıyor. Bu sandalyede oturan bıyıklı ve elinde kılıcı olan da annemin amcası. O, Beyazlarla savaşan atlı askerdir. Bu ise benim öz dedem. Çünkü o babamın babası. Onun da elinde kılıcı var ve at üstünde. Dedem bir komutandı. Onun emrinde koca bir müfreze vardı ve hepsi atlıydı”* (Wormsbecher, 1969: 11-12).

Ne yazık ki baba Fridrih Karloviç'in taygada hakim olan ağır koşullar altındaki çalışma yaşantısının bir sonucu olarak can vermesi, ilerleyen günlerde ailesini bekleyen parçalanmaya öncülük yapar. Öykünün süren olay akışındaki bölüm isimlerinin her biri (Anne, Mariya, Arno), bahsi geçen kişinin kaybını yaşatır minik Fedka'ya. İşçi ordusunun temelinden sarstığı ailenin ikinci kurbanı anneleri olur. Üç küçük çocuğunu hayatta tutmak için büyük uğraş veren bir kadının dramının öykülendiği bölümde annenin tek istediği uzun süredir patates ile beslenen çocuklarına hasret kaldıkları bir parça ekmek bulabilmektir. Çocukların önceki yaşantılarında kolaylıkla ulaşabildikleri ekmek, abla Mariya'nın bir zamanlar yaşadıkları evlerini anlattığı anılarında belirgin bir şekilde ön plana çıkar. Ancak Fedka, henüz çok küçük yaşta olduğu için bu dönemleri yaşayamamıştır ve bu nedenle ablasının sıklıkla anlattığı bu günlerin gerçekliği, küçük kahramanda kuşku uyandırır: *“Marika'nın evimizi anlatmasını seviyorum. Annem önceden ona istediği kadar yağlı beyaz ekmek alabildiği için çok şanslı... Mariya uyduruyor olabilir mi? Herkesin ekmeği vardı, bu nasıl olabilir ki?! Nereden geliyordu bu kadar ekmek? Hem de beyaz olan ve yağlı, bir de şekerli...”* (Wormsbecher, 1969: 14). İlerleyen günler, Fedka ve kardeşlerine sıradaki acı haberi getirir. Yönetim tarafından alınan yeni kararlarla artık kadınların ve hatta yaşlılar ile hastaların da işçi ordusuna dahil edilmesi, annelerinin de beklenen kaderini hızlandırır. Tıpkı babasının gidişi gibi çığlıklar ve bağırışlar arasında götürülen annesinin yokluğu esnasında üç kardeş (Arno, Mariya ve Fedka) hayatta kalmanın türlü yollarını arar. Kendileriyle aynı kaderi paylaşan komşu evle yaşamlarını birleştirmeye karar veren çocuklar, artık toplamda altı kişiden oluşan yeni aileleriyle zorlu geçen kış koşullarındaki yaşam mücadelesini bölüşürler. Geçen sayısız günün ardından Fedka'nın annesi, aynı babası gibi tamamen farklı bir görüntüde ve bütünüyle donmuş bir halde çıkar gelir. Ancak bu geliş, kavuşmadan ziyade bir diğer sonsuz vedanın başlangıcını oluşturur. Çünkü bulunduğu işçi ordusundan evine kadar yürüyerek gelen kadın, çetin geçen kışın ayazına yenik düşmüş ve ayakları kangrene dönüşerek artık iflah olmaz bir düzeye erişmiştir. Nitekim annelerinin kaldırıldığı hastaneden geriye dönememesi üzerine artık yaşam mücadelesini üç kardeş, tamamen yalnız bir şekilde sürdürmek zorunda kalır. Bu zorlu ve ağır koşulların hakim olduğu yaşantının bir diğer kurbanı, abla Mariya olur. Ebeveysiz kalmaları nedeniyle çocuk yuvasına götürülmeye karar verilen Mariya ve Fedka'ya ağabeyleri Arno sonradan onlara katılacağına söz verir. Ancak ne yazık ki kendilerine burada yer bulamazlar. Çünkü dönem şartlarının doğurduğu bu süreçte anne ve babasını kaybeden çok sayıda çocuğun olması, yetimhanelerin, yuvaların ve kreşlerin kapasitelerini aşan boyutlara ulaşmasına neden olur. Bu yüzden yeniden evlerine geri gönderilen çocuklar, güçlükle seyreden yolculukları esnasında trajik bir olayın ortasında kalırlar. Kurtların saldırısından kurtulmak amacıyla Semyonîç dedenin atlara hız vermesi sonucu en küçükleri Fedka düşmesin diye onun arkasına ve aynı zamanda kızığın da bitiş noktasına oturan abla Mariya düşer. Kısa bir süre sonra küçük kahraman, ablasının kurtlara yem oluşunu izlemek zorunda kalır. Bugünden sonra Fedka için hiçbir şey eskisi gibi olmaz. Hummalı ve ateşli baygınlıklardan bir türlü doğrulamayan kahraman, öykünün başlangıcından beri olayların

haberciliğini yapan korkulu rüya dünyasının bir parçası olur. Ailesinden kendisine kalan tek yakını olan Arno'nun da dedesi ve büyükannesini aramak üzere tüm ısrarlarına rağmen onu bırakıp gitmesi sonucunda Fedka, eser boyunca sözünü ettiği eski yaşantısının hayallerinde ailesiyle kavuşur. Küçük kahraman bu kavuşmayı betimlerken, Sovyet-Almanların yurtlarından edilişine sahne olan tahliye sürecini ve bu esnada yaşadıklarını anlatarak başlarına gelen trajik olayları bizzat kendi gözlemleriyle yansıtır:

“Ah bu iskele! Volga'daki evimizin oradaki bu iskele, bizi istasyona götürmek ve ardından trene transfer etmek için hepimizin bir vapura yüklendiği yer. Bizi yüklediler ve vapur iskeleden uzaklaşmaya başlayınca herkes bir şarkı söyleyip ağlamaya başladı. Kıyıda duran Ruslar da bize bakıp ağlamaya başladılar. Yalnızca düzgün bir şekilde binebilelim diye başımızda nöbet tutan eli tüfekli askerler ağlamıyorlardı. Çünkü onlar gerçek askerlerdi ve Kızıl komutanlar asla ağlamazlar. Yalnızca şarkıyı daha iyi duyabilmek için başlarını önelere eğdiler” (Wormsbecher, 1969: 29).

Vapurla vatan topraklarından ayrılırken bir anda kendisini hummalı rüyasında doğduğu köyünde, sokağında ve hatta evinin bulunduğu avlusunun kapısında bulan Fedka, burada yitirdiği ancak gönülden hiçbir zaman öldüklerine inanmak istemediği ailesiyle bir araya gelir. Ateşten kıvranır bir halde gördüğü bu halüsinasyonlar içinde Fedka, artık çok eskide kalan ancak hangi koşulda olursa olsun her daim özlemini çektiği aile yaşantısına dair ne varsa hepsine yeniden kavuşur. Olayların anlamını yitirdiği ve bir düzen sırasını kaybettiği bu yeni dünyada küçük kahraman, gerçek ile hayal arasında sürekli gidip gelir. Nitekim çok geçmeden ailesiyle birlikte içinde yer aldığı avlu, kıyısında bulunduğu Volga sularına doğru yavaş yavaş hareket eder. Yeni yerleşim yerlerinde tanıştığı insanların ve etrafında şahit olduğu olayların bu avlu içinde yeniden can bulması, Fedka'nın küçük yaşına rağmen nasıl bir yaşantı geçirdiğini ve deneyimlediklerini nasıl algıladığını, nasıl içselleştirdiğini ve üzerinde bıraktığı derin etkiyi tüm yönleriyle gün yüzüne çıkarır. Öykünün sonunda en dikkat çekici nokta, sular altında kalmakta olan avlunun içinde yer alan, sürüldükleri bölgede tanıştıkları komşusu Rus kökenli Semyon'ın dedenin haricindeki herkesin alnında bir damganın olmasıdır: *“Aaa bu da ne? Alnında bir yara izi var! Tıpkı Fridrih Karloviç'teki gibi. Nereden geldi bu iz? Diğer tarafa bakıyorum. Bu iz avluda bulunan herkeste belirmeye başlıyor! Küçük çocuklarda bile minik yara izleri oluşuyor. Benim de alnımda çıkıyor, ben de onu görüyorum. Bu yüzden hiçbirimiz hiçbir şey yapamıyoruz, bağırıyoruz bile! Yalnızca dedemin alnında iz yok”* (Wormsbecher, 1969: 33). İmgesel bir anlam taşıyan bu yara iziyle Wormsbecher, savaş esnasında sürülerek bir nevi damgalanan Sovyet-Alman halkının makus kaderine gönderme yapar. Nitekim eserin sonunda yazar, tıpkı başlangıcında yaptığı gibi 1964 yılında yayımlanan resmi kararlar savaş esnasında böylesine acımasız bir tutuma maruz kalan Sovyet-Almanların uğradığı haksızlığın yok yere gerçekleştirildiğini açığa çıkarır: *“28 Ağustos 1941 tarihli kararnamede ... Alman işgalcilere aktif olarak yardım ve yataklık etmekle büyük bir Sovyet-Alman vatandaşı kitlesine suçlamalarda bulunulmuştur. Hayat, bu kapsamlı suçlamaların temelsiz olduğunu göstermiştir ... (29 Ağustos 1964 SSCB Yüksek Sovyet Başkanlığı Kararnamesi'nden)”* (Wormsbecher, 1969: 34).

Büyük Vatan Savaşı yıllarının hayatlarında, kaderlerinde ve kimliklerinde çok farklı bir yorumla izdüşümünü bıraktığı ve dönemde sürülmelerinin yanı sıra son derece ağır koşulların hüküm sürdüğü işçi ordularına gönderilerek büyük mağduriyetlere uğrayan Sovyet-Alman ailelerinden yalnızca birinin resminin çizildiği *Avlumuz* adlı öyküsünde Hugo Wormsbecher, gerek haklarında yönetim tarafından çıkarılan bu anlamsız kararın gerek de uygulanan politikaların nasıl sonuçlara vardığını küçük kahramanı Fedka'nın küçük ancak çok şey öğreten yaşamından sanatsal bir şekilde gösterir. Yayımlanmasından hemen sonra okuyucu kitlesi arasında büyük yankı uyandıran eserin aynı zamanda

en can alıcı ilk bölümü olan *Babamın İzi*, aynı isimle rejisör K. Rehtin tarafından sinemaya uyarlanır ve gösteri, 'tüm Sovyet-Almanlara' ithaf edilir (Tropp, 2017).

Nazilerin karşısında Alman bir asker: *Zafer İsim Getirecek*

Sovyet-Almanların tarihi, Büyük Vatan Savaşı'na katılışları ve Nazi güçlerine karşı kazanılan zafere olan katkıları halen yeteri kadar araştırılmayan konulardan biridir. Savaşın başlamasıyla Sovyetler Birliği topraklarında yaşayan Almanlar orduya çağrılmazlar. Seferberlik esnasında yalnızca Alman nüfusu içindeki parti üyeleri görevlendirilerek özel siyasi işlerde yer alırlar. 1941 yılı Ağustos ayından itibaren Moskova'dan gelen emirle Volga Alman Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti bürosu, Kızıl Ordu öncü birliklerine Bolşevik Komünist Parti üyesi toplamda 50 Alman gönderir. Bunun dışında savaş başlamadan önce askerlik görevlerini yapmak üzere orduya katılan çok sayıda Alman askeri, 1941 yılının sonlarından itibaren ordudaki görevlerinden azledilerek cephe gerisine çekilirler. Ancak tüm bu zorlu aylara rağmen pozisyonlarından alınana dek geçen kısa süre içerisinde Alman askerleri Sovyet ordularında pek çok vatanseverlik, cesaret, kahramanlık örneği göstererek askeri anlamda sergiledikleri üst düzey ustalıklarıyla göze çarparlar. Hatta haklarında çıkan karardan sonra dahi çok sayıda Alman askeri, Kızıl Ordu saflarında savaşmanın çeşitli yollarını arayarak cepheye gitmek için büyük çaba harcar. Kimisi yasal olmayan yollardan adını ve soyadını değiştirir, kimisi de belgelere öz kökeni yerine yönetimin kabul ettiği halklardan birisi olarak kendisini kaydeder. Hitler ordularıyla savaşmak için farklı birinin adıyla savaşa katılan Alman askerlerinden - az sayıda da olsa - bazıları, savaşın bitmesiyle kendi kimliğini yeniden kullanabilme hakkına kavuşabilir (Sovetskiye Nemtsi v godi velikoy oteçestvennoy voynı: vklad ve pobedu, t.y.).

Hugo Wormsbecher'in 1975 yılında yayımlanan *Zafer İsim Getirecek* öyküsü, tam anlamıyla böyle bir tarihsel dönemi anlatır. Gerek Almanya'da gerek de SSCB'de Almanca ve Rusça basılan öykü, halk arasında büyük ses getirir. Belgesel temelde yazılan eser, savaş yıllarında tabu olan bir konuya değinmesi açısından okuyucu kitlesinin büyük ilgisini çeker. Yasaklı bir temanın kurguya dönüştüğü eserde, isimsiz bir Sovyet-Alman askerinin zaferle gelen kimliğinin öyküsü en çarpıcı yönleriyle anlatılır (Rıtsar natsionalnogo duha, 2008). Wormsbecher'in *Avlumuz* eserinde, iş gücünden yararlanılmak üzere götürülen bir babanın geride kalan ailesinde başlayan yaprak dökümü, en trajik yönleriyle ön planda olurken; bir halkın içinde kırılma başlatan ve dönemde cephenin ihtiyaçlarını en üst düzeyde karşılama kapasitesine sahip, küçük Fedka'nın hem annesini hem de babasını yutan işçi ordularının nasıl bir yer olduğu konusu gizemli bırakılır. Yazarın benzer bir temaya değinse de Sovyet-Alman halkının mücadelesinin farklı bir yüzüne ışık tutan sıradaki eseri *Zafer İsim Getirecek*, yine işçi ordularına götürülen bir babanın öyküsüyle başlayarak bahsi geçen çalışma kamplarının nasıl yerler olduğu konusuna değinir öncelikle. Köken olarak Alman olsa da 1914 yılında Rus topraklarının bir sakini olarak dünyaya gelen başkahraman Paul Eduardoviç Şmidt, haklarında çıkan trajik karara kadar bir kızı ve eşyle kendi elleriyle yaptığı evinde yaşamını sürdürmektedir. Yalnızca bir ihtimal sonucu önlem olarak uygulamaya konulan ve hayatlarını altüst eden kararname haberi yaşadıkları bölgeye ulaştığında, hiçbir direnç göstermeden kaderlerine boyun eğen Sovyet-Alman halkından biri olan Şmidt ailesi, aniden başlayan göç esnasında onları var eden tüm geçmişini, varlığını ve anılarını sığırdığı evinin anahtarını köy meclisine vererek tamamen farklı bir yaşama doğru yolculuğa çıkar. Tahliyenin tüm zorluklarını göğüsleyen aile yeni bölgelerine yerleştirildikten yalnızca iki ay sonra Paul, askeri büroya çağrılır. Trene bindirildiklerinde cepheye savaşmaya götürüldüklerini düşünen kahraman, çok geçmeden aslında çok farklı bir cephe yolunda olduğunu anlayacaktır: işçi ordusu. O güne dek Komünist Parti'nin hiçbir toplantısında bulunmayan Paul, götürüldükleri bölgede ilk kez böyle bir ortamın içinde bulur kendisini. Ailelerinden ayrıldıkları için üzülen, yeni bölgelerinde

yiyeceksiz, yakacak odunsuz ve üzerlerinde giysi olmadan sert geçen kışı nasıl atlatacakları ve yabancı bir diyarda Rusça bilmeden nasıl yaşayacakları konusunda büyük endişeler içinde kıvranan ağabeyler, babalar, oğullar bir yere toplanır. Bölge sorumluları yanlarında Almanca tercümanla bu kişilere orada bulunma amaçlarını açıklar. Cephedeki koşulların çok zorlu olduğunun ve askerlere yardım edilmesi gerektiğinin altı çizilen konuşmanın hemen ardından her şeye rağmen öncü birliklere çarpışmaya gitmek istediklerini belirten özverili Almanlara bölge sorumlusunun cevabı, yönetimin onlara karşı tutumunun acımasızlığını bir kez daha ortaya çıkarır: *“Sizi cepheye gönderemeyiz. Sizin cepheniz burası. Siz düşmanı emek gücünüzle yeneceksiniz!”* (Wormsbecher, 1975: 3). Bütünüyle anlamsız bir haksızlığın pençesindeki bu halk için artık savaşta elde edilecek zafer, iki türlü bağımsızlığın kapılarını açacaktır önlerinde:

“Bu traverslerden, setlerden ve raylardan ailelerimizle, çocuklarımızla evimize, Volga’ya, Kafkasya’ya, Ukrayna’ya döneceğiz! Biz zafere giden yolu inşa edeceğiz! Biz eve giden yolu yapacağız! Biz bu yolu yapacağız!... Ve ne kadar hızlı yaparsak o kadar çabuk gelecek bize zafer. Bu yüzden hiçbir zaman çalışmadığımız gibi çalışalım! Almanlarla olan cephe savaşımız burada olacak. Bizim zafere katkımız buradaki çalışmamız olacak! Bu yolu inşa etmek bizim askeri görevimiz! O zaman hadi bu görevi en iyi şekilde yapalım, tıpkı yoldaşlarımızın cephe savaş vazifesini yerine getirdiği gibi!” (Wormsbecher, 1975: 3-4).

Ancak Sovyet-Almanların vatan sevgisini harekete geçirmek için sarf edilen bu sözler, tamamen farklı kutuplarda gerçeğe dönüşür. Bahsettikleri yolu inşa etmekte başarılı olsalar da bu yol onları ailelerine ya da eski topraklarına değil, işçi ordusunun ölüm kamplarına götürür: *“Bu yolu inşa ettiler ve durmadan gürleyerek yanlarından geçen, boğuk selam çığlıklarına uzun lokomotif düdükleleriyle cevap veren ilk trenleri gördüler. Ve sonra kendileri bu yolda yürüdüler. Ancak evlerine, ailelerine ya da cepheye değil: bazıları Ural’daki işçi kamplarına, diğerleri taygadaki ağaç kesim işlerine giderken, Paul Şmidt ise Moskova yakınlarındaki madenlere gitti”* (Wormsbecher, 1975: 4).

İşçi ordularındaki kişiler mahkum değildir. Ancak birer mahkum gibi yaşarlar ve çalışırlar. Mahkumlardan ayrı, ancak korumalı çitlerle çevrili alanlara yerleştirilen bu kişilerin buldukları bölgeden izinsiz çıkışları tüm sonuçlarıyla birlikte kaçış olarak kabul edilir. İşçi ordusu mensupları, mahkumlarla aynı tesislerde ancak onlardan – pratikte öyle olmasa da - ayrı olarak çalışırlar. Çalışma saatleri çalışma günü en az 10 saat, izin günü ise her 10 günde bir verilirken üretim oranları mahkumlarınkiyle aynı tutulur; bu oranlar, kamp müdürü tarafından belirlenir (Rogaçev, 2020: 22-25). Tüm zorlukların birebir yansıtıldığı öyküde her şeye rağmen Sovyet-Almanlar, güvenilirlikte her daim gözetim ve kontrol altında tutulsalar da emekte Sovyet vatandaşıyla aynı ölçüde görevlerini yerine getirirler: *“Her şey cephe için, her şey zafer için!, bu tasayla yaşadım tüm ülke. Bu tasayla yaşadım onlar da... Ve istenen zaferi bir anlığına bile yakınlaştırmak için sahip oldukları her şeyi sonuna kadar vermeye hazırlardı”* (Wormsbecher, 1975: 4). İşçi ordusunun yaşantısının içerisinde emek güçleriyle ön plana çıkarak çeşitli kahramanlıklara imza atan kişilerin de yer aldığı öykünün asıl ana konusunu oluşturan olay örgüsüne Wormsbecher, Paul’un gizliden yürüttüğü kaçış planıyla başlangıç yapar. İlk bakışta okuyucuda kahramanın işçi ordusundan kaçıp ailesinin yanına gidecekmış izlenimi belirse de ilerleyen anlatımda Şmidt’in aslında cepheye gitmenin yollarını aradığı ortaya çıkar. Yakalandığı taktirde, özellikle de bir Alman olduğu için kendisini sert bir kovuşturmanın ve yargılamanın beklediğini bilmesine rağmen planını büyük bir özenle yapan kahraman, onlara yüklenen *ispiyoncu ve vatan haini* yaftalarının aksini ispat etmek için bu eyleme kalkışarak tüm riskleri göze alır. Kahramanın bu şekilde davranmasının haklı gerekçelerini aynı yollardan ve duygulardan geçen Wormsbecher, eserde şu şekilde açıklar:

“O bir hain değil, kanıtlayacak bunu. Herkes gibi Almanlarla savaşmak istiyor. Alman olması ve onlarla aynı dili konuşması neyi değiştirir? O, öyle bir Alman değil. Yaklaşık iki yüz yıldır ataları Rusya’da yaşıyor. O da burada doğdu ve tüm yaşamını Rusya’da geçirdi. O başka türlü bir Alman ve Naziler onun için herkesinkinden daha büyük bir düşman. Daha büyük çünkü diğerleri için onlar, kendilerinin hayatta kalabilmesi ve anavatanını bağımsızlığına kavuşturmak için yalnızca yok edilmeleri gereken katiller. Onun için ise Naziler, tüm Almanların onurlarının kirleticileri, onun ve yakınlarının, arkadaşlarının, dostlarının ve hem zafer için savaş endişesini yaşayıp cephe gerisinde büyük ter döken hem de şüpheli kuşku taşıyarak omuzlarına şimdi iki türlü bir savaşı yüklemek zorunda kalan milyonlarca Sovyet-Almanın acılarının sebebi. Onlar da Alman ve çevrelerinde, sıkıntı içinde, acı çeken insanlar yaşıyor, kocaları, oğulları, erkek kardeşleri, babaları Almanlarla savaşta çarpışıyor ve ölüyor” (Wormsbecher, 1975: 10-11).

Bir Rus köylüsü Fyodor’dan yardım alarak kendisine hazırladığı yollukla kaçış planına başlayan Paul, çok uzun ve zorlu geçen cephe yolundaki macerasında pek çok badire atlatır. En nihayetinde cepheye giden trene ulaşarak binmeyi başarır. Ancak tek bir farkla: Artık o, Alman kökenli Paul Eduardoviç Şmidt değil, resmi belgelere adını kaydettirdiği Azerbaycanlı arkadaşı Ahmedov Ali Ahmedoviç’tir. Bilinmez kaderine yabancı bir kimlikle yol alan kahramanın kendisi dahi yaşadıklarına ve bir Sovyet askeri gibi cepheye savaşmaya gidiyor olmasına şaşırır: *“Şaşkınlıkla gülümseyerek etrafına bakındı. Cepheye gitmeyi başardı mı? Etrafındaki herkes gibi o da artık gerçek bir asker miydi?.. O da herkes gibi şimdi savaşta ateş edip çarpışacak mıydı?”* (Wormsbecher, 1975: 16). Cepheye giderek Sovyet-Alman halkına karşı hissettiği borcu ödüyor olmanın gururunu yüreğinin yarısında hisseden Paul, diğer yarısında ise her an yakalanabileceği ve bir asker gibi değil de hain olarak öleceği korkusuyla yanıp tutuşur. Nihayet ilk çarpışmasındadır Paul, yani yeni kimliğiyle Ahmedov. Nazi güçlerine karşı büyük mücadele veren Kızıl Ordu’nun bir öncü birliğinde çarpışan kahraman, aralarından bir silah arkadaşının ölümüne şahit olduğunda her daim endişesini yaşadığı kimlik sorunsalının başka bir yüzüyle karşı karşıya gelir. Uğruna bu kadar tehlikeyi göze aldığı vatanını savunurken olur da ölürse kendi etnik kökeni, ismi ve geçmişiyle değil, bir başkasının, üstelik onun bu eyleminden haberdar olmayan arkadaşının varlığında yok olacaktır. Bu düşünce, Paul’un zaten korku ve endişe arasında gidip gelen hummalı günlerini daha da zorlaştırarak ona hayatı boyunca unutamayacağı anlar yaşatır.

Görev yaptığı birliğin komutanı Nadkin, Paul’un yaşamında ayrı bir yere sahip olur. En çetin çarpışmalarda birlikte mücadele ettiği komutanının bilgisi, tecrübesi ve Sovyet komutanlarının genel özelliğinin aksine son derece yumuşak ve merhametli yüreği, kahramanın gerçek bir asker olarak kimliğine kavuşmasına etken olan en temel unsur olur. Savaş tüm hızıyla ve dur durak bilmeden devam etmektedir. Kızıl Ordu, gücü eline almıştır ve artık zafer günü çok yakındır. Bu sırada Paul da Nadkin komutasında girdiği bir çarpışmada gösterdiği kahramanlığı nedeniyle Kızıl Bayrak nişanıyla ödüllendirilmiştir. Sovyet toprakları yavaş yavaş Alman güçlerinden arındırılırken birliklerin rotasını çevirdiği sıradaki yer, Berlin olur. Burası, artık savaşın son durağıdır. Nitekim çok geçmeden Berlin de düşer ve bu durum, en çok yine bir Alman olan Paul’u bir yandan şaşırırken diğer yandan da sevindirir: *“Paul da inanamıyordu: gerçekten savaş bitmiş miydi? Dört yıl boyunca yaşadıkları bitecek ve patlamalar, silah sesleri gelmeyecek, daha fazla arkadaşı gömmek zorunda kalmayacak ve daha fazla askeri operasyon raporu olmayacak...”* (Wormsbecher, 1975: 33). Ancak artık gerçekleşecek olan eve dönüş, Paul için zafer sevincini gölgede bırakır. Çünkü uzun süredir içini kemiren an gelmiştir: *“Ve işte büyük bir endişeyle beklediği o an geldi. Yapması gereken her şeyi yapmıştı. Bir asker olarak yapabileceği başka bir şey yoktu. Eğer öyleyse, eve gönderilecek. Ve artık aslında kim olduğunu açıklamak, söylemek gerekecek”* (Wormsbecher, 1975: 34). İlk olarak çok değer verdiği komutanı Nadkin’e gerçek kimliğini açıklayan Paul’un sıradaki noktası siyasi büro olur. Nadkin’in desteğini de alarak cesaretlenen kahramanın uzun süren kovuşturmanın ardından büyük korkular içerisinde geçirdiği bu günleri gerçek zaferle taçlanır. Tüm endişelerinin aksine üst komutan onu affetmiş ve ailesine dönmesini salık vermiştir. Bundan sonra kahramanın akıbeti, yazar tarafından

açıklanır. Ailesine, kızına ve topraklarına ulaşabilen Paul'un öyküsünün sonunu Wormsbecher bu kavuşmayla değil, uğruna verdiği mücadelede ona büyük destek veren komutanı Nadkin'e otuz yıl sonra gerçekleştirdiği ziyaretle bitirir.

Sonuç

Almanya'nın ani saldırısı üzerine Stalin'in radyoya çıkarak Sovyetler Birliği halklarına son derece etkileyici bir üslupla seslenişinin ardından gerçek anlamda başlayan II. Dünya Savaşı, Sovyet halkının gösterdiği büyük özveri sonucu bütünüyle vatan savaşına dönüşür. Bu nedenle Sovyet savaş kayıtlarında 'Büyük Vatan Savaşı' adı altında geçen mücadelenin sonucunda çok çeşitli halklardan ve uluslardan oluşan SSCB'nin kısa zamanda zaferi elde etmesi kaçınılmaz olur. Bütün varlığı ve sahip olduklarıyla Rusya'nın tüm zorlu zamanlarında olduğu gibi savaş esnasında da yardıma hazır ve seferber konuma geçen halklardan biri de bahsi geçen dönem göz önünde bulundurulduğunda dikkatleri üzerine çeken etnik kökenleriyle Sovyet-Almanlardır. Son derece sert geçecek bir savaşın daha ilk günlerden kendisini hissettirmesine rağmen hiçbir zaman mücadeleden kaçınmayan bu halk, kendilerinden beklenmese de Kızıl Ordu saflarında yer almayı tercih ederler. Ancak söz konusu devletin kaderi olan bu savaş, Sovyet-Almanlar için kendi bünyesinde yeni bir savaş daha doğurur. Hitler komutasına karşı sağlam durmak isteyen Stalin, önüne çıkabilecek tüm engelleri ortadan kaldırmak adına bahsi geçen halkı kapsayan bir kararname yayımlar. Buna göre, devlet tarafından belirlenen bölgelere Sovyet-Almanlar tahliye edilecek ve buralarda kontrollü bir hayatın sınırları içinde yaşamlarına devam edebileceklerdir. Üzerinde çok fazla araştırma bulunmayan bu dönem, en ayrıntılı ve doğru ifadesini, süreci bizzat tecrübeleyen yazarların eserlerinde bulur.

Çocukluk dönemi savaş yıllarına denk gelen Hugo Wormsbecher, bu görevi başarıyla üstlenir yazın hayatında. Sovyet-Almanların Büyük Vatan Savaşı yıllarında zorunlu bir şekilde tabi tutuldukları göç kanununa uyum sürecinde yaşadıklarının, yeni yerleşim bölgelerinde karşılarına çıkan güçlüklerin ve ordunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturulan işçi ordularına götürülmeleri neticesinde geride kalan aileleri arasında başlayan kırılmanın küçük bir çocuğun dünyasından verildiği *Avlumuz* eserinde Wormsbecher, alınan kararların ve uygulanan yaptırımların haksız sonuçlarını kendi halinde bir ailenin tablosundan tüm halka mal ederek gözler önüne serer. İşçi ordusuna duyulan insan ihtiyacının neredeyse tamamının karşılandığı bu halk hakkında çıkarılan kararnemelerle dönemde Sovyet-Almanlar büyük varoluş mücadelesi verirler ve bunun sonucunda büyük boyutlara ulaşan insan kıyımı, eserde en trajik yönleriyle gün yüzüne çıkar. Öykünün sonuna Sovyetler Birliği'nin savaş esnasında yalnızca bir ihtimal dahilinde aldığı bu önlemlerin doğru olmadığını itiraf ettiği yönergesini ekleyen Wormsbecher, köklerinden koparılan ve büyük haksızlığa uğratılan halkın çektiği büyük acılara gönderme yapar. Wormsbecher'in Sovyet-Almanların işçi ordusunda yer alışlarını ve her ne kadar süreç boyunca geri plana itilseler de Nazi güçleriyle savaşmak isteyen erkeklerin verdiği büyük mücadeleyi ilk kez konu alan *Zafer İsim Getirecek* adlı eserinde ise sıkı denetim altında işçi ordusunda çalıştırılan ve buradan yaptığı kaçış planıyla çıkmayı başararak ailesinin yanına gitmek yerine cepheye ulaşmanın yollarını arayan bir askerın öyküsü anlatılır. Dönemin neredeyse arşivlere kapatılan bir konusunu tema edinen bu eserde yazar, kendi kimliğiyle öncü birliklere ulaşmak şöyle dursun Alman olduğu, üstelik işçi ordusundan kaçtığı anlaşıldığı taktirde infazı garanti olan kahramanın, kendisini belgelere başka bir isim ve kimlikle kaydedişinin öyküsünü ele alır. Sovyet yönetiminin uyguladığı tüm acımasız yaptırımlara rağmen yüreği böylesine inanç ve vatan sevgisi dolu olan kahramanın kendi kökenine ancak zaferin gelmesiyle kavuşmasını sarsıcı bir üslupla betimleyen Wormsbecher, Paul karakterinde kendisinin de yakından tanıdığı ve şahit olduğu çok sayıda Sovyet-Alman insanını canlandırır. Yazarın eserlerinde ayrıntılı bir şekilde ön plana çıktığı üzere her ne kadar

Büyük Vatan Savaşı yıllarında Sovyet-Almanlar siyasi bir esaretin mahkumluğunu yapsalar da Rusya'ya olan gönül bağlarından dolayı savaştan sonra – imkanları ve fırsatları olsa da – Almanya'ya dönmeyi tercih etmeyerek Rus topraklarında kök salmaya devam etmektedirler. Kendisi de halen Moskova'da yaşayan Hugo Wormsbecher, bu durumu şu şekilde açıklar:

“Biz, Rus-Almanların çok özel bir halk olduğunu düşünüyoruz çünkü Alman düşüncesindeki gibi Alman değiller, Rus anlayışındaki gibi Rus değiller. Biz - ben bu ifadeyi birçok kez kullandım – karma evlilikten doğan çocuklar gibiyiz. İki büyük halk olan Rus ve Alman halkları arasındaki evlilikten. Her iki ebeveynimizin de bize verdiği her şey bizim için eşit derecede önemli ve değerlidir. Alman olan özümüzü kaybedersek burada asimile olup Rus halkının bir parçası oluruz ve bağımsız bir halk olarak yok olur gideriz. Eğer Almanya'ya gider ve Rusya'nın bize verdiği her şeyi unutursak o zaman Alman halkının bir parçası olur ve yine bir halk olarak kayboluruz. Beni şahsen iki varyasyon da pek ilgilendirmiyor çünkü bizim de bir tarihi misyonumuz olduğuna inanıyorum. Rusya'nın ve Almanya'nın yaklaşmasında çok büyük rol oynadık. Ben bu rolümüzü daha da devam ettirebileceğimizi ve bizim asıl işlevimizin bu olduğunu düşünüyorum. Bunun dışında biz Ruslardan da Almanlardan da daha zenginiz, çünkü biz her iki halktan da bir şeyler barındırıyoruz, benim görüşüme göre bu onlardan alınabilecek en iyi şey. Bu bizim hem Rusya'da hem de Almanya'da yaşayabilmemizi sağlıyor” (Ritsar natsionalnogo duha, 2008).

Kaynakça

- Fyodoroviç, B. N. (2015). Sistema raboçih kolonn i batalyonov – sostavlyayuščaya çast trudarmiy, 1940-1950-e godı. *"White Spots" of the Russian and World History*, 1(2), 9-49.
- Gerber, İ. (1988). *Sovetskiye Nemtsı, Sovetskiy Kirgizstan*. (Erişim: 08.10.2020), https://Wolgadeutsche.Net/Herber/Herber_Sowjet_Deutschen.Htm.
- German, A. A. & Kurokin, A. N. (1998). *Nemtsı SSSR v trudovoy armii*. M: Gotika.
- Knyazyev, S. (2018). *Obraztsoviye Sovetskiye grajdane: kakuyu rol v istorii Rossii sigrali povoljskie Nemtsı*. (Erişim: 14.10.2020), <https://russian.rt.com/science/article/565707-istoriy-rossiya-nemcy-povoljiye>.
- Kopusova, A. V. (2016). *Sovetskiy tl v godı velikoy oteçestvennoy voynı*. İstoriya velikoy pobedi. İstoriya ugolovno-ispolnitelnoy sistemı Rossii: Vzglyad kursanta sbornik materialov kursantskih nauçno-praktičeskih konferentsiy, Novokuznets.
- Koseski, A. V. (2015). *Den pobedi: 70 let spustya, velikaya oteçestvennaya voyna: İstoriya i istoričeskaya pamyat v Rossii i mire*. Tula: İzdatelstvo Tgpu im. L. N. Toltoğo.
- Maraçevskiy, Yu. E. (2013). *Sudba Nemtsev Rossii – Sudba moey cemi*. XII. Rayonnaya nauçnaya konferentsiya molodih issledovateley “İntellekt XXI”, Baykalovo, 1-19.
- Rogaçev, M. B. *Tragediya Rossiyskih Nemtsev: XX vek*. (Erişim: 14.10.2020), <https://gedenkbuch.rusdeutsch.ru/upload/files/Issledovania/002.pdf>.
- Stalin, İ. (1947). *O velikoy oteçestvennoy voyne sovetskogo soyuza*. Moskva.
- Tropp, E. (2017). Çehov i Wormsbecher. Tara-2017, ojivlyayuščaya pamyat. *Peterburgskiy teatralny jurnal*. (Erişim: 18.10.2020), <http://ptj.spb.ru/>
- Tsiganov, N. A. (2015). *Velikaya oteçestvennaya voyna v sudbah Sovetskih Nemtsev, velikaya oteçestvennaya voyna: lyudi i sudbi*. İzd-vo Altgtu: Barnaul, 27-29.
- Wormsbecher, H. (1975). *İmya vernyot pobeda*. Senator.
- Wormsbecher, H. (1984). *Naş dvor*. Moskva: Haymatlihe vayten.

İnternet kaynakları

- Ritsar natsionalnogo duha (2008). *Yejenedelnaya respublikanskaya gazeta Deutsche Allgemeine Zeitung (DAZ)*. (Erişim: 17.10.2020), <https://daz.asia/ru/rytsar-natsionalnogo-duha/>
- Beseda: Anna Rodzeviç (Kanada) – *Hugo Wormsbecher, Moskva, “O literatüre Rossiyskih Nemtsev”*, (2007). (Erişim: 17.10.2020), <http://rd-autoren.de/allauthors/20-21-vek/20-wormsbecher-gugo.html>

Sovetskiye Nemtsı v godı velikoy oteçestvennoy voynı: vklad ve pobedu. (Erişim: 14.10.2020),
<https://daz.asia/ru/sovetskie-nemtsy-v-gody-velikoj-oteches>

Avtorskaya stranitsa Hugo Wormsbechera. (Erişim:
13.10.2020),<https://wolgadeutsche.net/wormsbecher.htm>

Adres

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanaęa Mahallesi, Mürver Çiçeęi Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanaęa Mahallesi, Mürver Çiçeęi Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616